6. 8. 2004

ID: 27541

Scelovací řízení podle zákona č. 47/1948 Sb.

Scelovací řízení podle scelovacího zákona mělo řízení hlavní, předběžné a závěrečné; za dokončené scelovací řízení, které mělo za následek přechod vlastnického práva k pozemkům, je třeba považovat to řízení, u kterého proběhly všechny uvedené fáze, upravené v § 47 scelovacího zákona.

Scelovací řízení podle scelovacího zákona mělo řízení hlavní, předběžné a závěrečné; za dokončené scelovací řízení, které mělo za následek přechod vlastnického práva k pozemkům, je třeba považovat to řízení, u kterého proběhly všechny uvedené fáze, upravené v § 47 scelovacího zákona.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 22 Cdo 1390/2002, ze dne 16.6.2003)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobců: A) M. K., B) A. J., C) L. Š., D) J. Š., E) M. G. a F) Ing. A. S., zastoupených advokátkou, proti žalované T., a. s., o určení vlastnictví, vedené u Okresního soudu ve Vyškově pod sp. zn. 3 C 1058/96, o dovolání žalované proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 5. listopadu 2001, č. j. 44 Co 223/99-123, tak, že rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 5. listopadu 2001, č. j. 44 Co 223/99-123, a rozsudek Okresního soudu ve Vyškově ze dne 21. října 1998, č. j. 3 C 1058/96-39, se zrušují a věc se vrací Okresnímu soudu ve Vyškově k dalšímu řízení

Z odůvodnění :

Žalobci se domáhali určení, že jsou každý jednou šestinou spoluvlastníky níže uvedené pozemkové parcely, kterou nabyli děděním, jak to plyne z usnesení Okresního soudu ve Vyškově z 31. 1. 1995, sp. zn. D 438/94. Parcelu užívá žalovaná, která se pokládá za jejího vlastníka s tím, že byla přidělena jejímu právnímu předchůdci do vlastnictví výměrem bývalého Krajského národního výboru (dále „KNV“) v B. z roku 1955.

Okresní soud ve Vyškově (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 21. října 1998, č. j. 3 C 1058/96-39, určil, „že vlastníkem parcely ve zjednodušené evidenci – původ grafický příděl parc. č. 3028 zapsané na listu vlastnictví 156 pro katastrální území Č. jsou navrhovatelé 1/ - 6/, každý k ideální 1/6“, a zamítl „návrh odpůrce, aby bylo určeno, že vlastníkem parc. č. 3028 v katastrálním území Č. je obchodní společnost T. a. s. R.“; dále rozhodl o nákladech řízení.

Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že právní předchůdci žalobců nabyli vlastnické právo ke spornému pozemku, toto právo nepozbyli a posléze je nabyli žalobci v rámci dědického řízení. Parcela vznikla v scelovacím řízení podle zákona č. 47/1948 Sb., o některých technicko-hospodářských úpravách pozemků (dále jen „scelovací zákon“), a v tomto řízení ji také právní předchůdce žalobců nabyl do vlastnictví. Právní předchůdce žalované, Spojené UP závody, národní podnik, R., pozemek do vlastnictví nikdy nezískal. Pokud mu KNV v B. přidělil rozhodnutím 28. 3. 1955 do vlastnictví pozemky k výstavbě závodu a mezi nimi i sporný pozemek, nemohl vlastnictví k

němu nabýt, pokud je původní vlastník nepozbyl. Nedůvodnou shledal i námitku žalované, že došlo k vydržení vlastnického práva k předmětnému pozemku, neboť žalovaná neprokázala dobrou víru svých právních předchůdců jako jeden ze základních předpokladů vydržení.

Krajský soud v Brně jako soud odvolací rozsudkem ze dne 5. listopadu 2001, č. j. 44 Co 223/99-123, změnil rozsudek soudu prvního stupně jen tak, že se „určuje, že žalobci A až F jsou spoluvlastníky a to každý k ideální jedné šestině následujících pozemků: st. p. 185/2 – zastavěná plocha a nádvoří o výměře 264 m2, st. p. č. 188/8 – zastavěná plocha a nádvoří o výměře 7.728 m2, st. p. č. 225/1 – zastavěná plocha a nádvoří o výměře 301 m2, st. p. č. 226/1 – zastavěná plocha a nádvoří o výměře 288 m2, parcela č. 113/2 – ostatní plocha o výměře 7 m2, p. č. 113/15 – ostatní plocha o výměře 4.234 m2, p. č. 113/29 – ostatní plocha o výměře 9.231 m2, vše zapsáno na LV č. 388 u Katastrálního úřadu ve V. pro k. ú. Č., obec R., okres V.“. Dále změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, „že se zamítá vzájemná žaloba, aby bylo určeno, že vlastníkem těchže pozemků je žalovaný“. Rozhodl o nákladech řízení a zamítl návrh na připuštění dovolání.

Odvolací soud se ztotožnil se skutkovými i právními závěry soudu prvního stupně a v podrobnostech na ně odkázal. Konstatoval, že sporná nemovitost, dnes ve specifikaci, jak ji uvádí ve výroku svého rozsudku, byla v evidenci nemovitostí vedena dvojmo, a to jednou jako nemovitosti ve vlastnictví žalobců, jednou ve vlastnictví žalované, resp. jejich právních předchůdců. Na tom nic nemění skutečnost, že jde jen o část majetku, kterým žalovaná disponovala. Ze žádného důkazu neplyne, že by žalobci, resp. jejich právní předchůdci, svůj pozemek pozbyli. Rozhodnutí o dědictví má sice pouze deklaratorní povahu, ale prokazuje nástupnictví žalobců po jejich právních předchůdcích a slouží jako podklad pro aktivní legitimaci žalobců ve sporu. Za nesprávné označil argumenty žalované, že věc měla být posouzena podle restitučních předpisů. Ztotožnil se i s názorem soudu prvního stupně ohledně otázky vydržení vlastnického práva; uvedl přitom, že vedení právního předchůdce žalovaného si muselo být vědomo toho, že národní podnik není vlastníkem pozemků, které měl jen ve správě. Zamítl návrh žalované na připuštění dovolání, neboť přes výzvu soudu nespecifikovala podstatnou právní otázku a prohlásila, že jsou jí všechny právní otázky v řízení řešené.

Proti rozsudku odvolacího soudu podává žalovaná obsáhlé dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 odst. 1 písm. f), § 238 odst. 1 písm. a) a § 239 odst. 2 občanského soudního řádu ve znění platném do 31. 12. 2000 (dále jen „OSŘ“). Uvádí, že jí byla v průběhu řízení před odvolacím soudem jeho nesprávným postupem odňata možnost před ním jednat. Odvolací soud jí znemožnil realizovat procesní práva ve stádiu předcházejícím vydání rozhodnutí ve věci samé. Rozhodnutí soudů obou stupňů jsou zmatečná. Rozsudek odvolacího soudu má podle dovolatelky po právní stránce zásadní význam, neboť tento soud řešil právní otázky, které nebyly judikaturou vyšších soudů dosud řešeny a jejich výklad se dosud neustálil. Uplatňuje dovolací důvody s odkazem na § 241 odst. 3 písm. a), b) a d) OSŘ. K argumentaci odvolacího soudu, že v řízení žalovaná výslovně neuplatnila námitku týkající se otázky vydržení vlastnického práva ke spornému pozemku, připomíná obsah svého odvolání z 8. 3. 1999 a uvádí, že odvolací soud v otázce vydržení vlastnického práva aplikoval příslušný právní předpis nesprávně. S připomenutím zákonné úpravy institutu vydržení vlastnického práva v dané době, a dále s odkazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 2273/1998 nebo 22 Cdo 1193/1998 dovolatelka konstatovala, že byly splněny zákonné podmínky oprávněné držby na její straně. Nesprávný je závěr odvolacího sodu, že žalobci nikdy nepozbyli vlastnické právo ke sporným nemovitostem. K nabytí vlastnického práva žalovanou formou jeho vydržení došlo po 1. 1. 1992, kdy se žalovaná stala zákonnou legitimní vlastnicí sporných pozemkových parcel. Nelze přijmout závěr, že vedení právního předchůdce žalované – jmenovaného národního podniku – si muselo být vědomo dřívější právní úpravy a okolností získání vlastnického práva. V této souvislosti namítá, že objektivně

existoval legitimní nabývací titul – přídělová listina vydaná v rámci přídělového řízení, jak to plyne z rozhodnutí KNV v B. z 28. 3. 1955. Na základě přídělového řízení došlo k intabulaci vlastnického práva právního předchůdce žalované, to je československého státu, Lidovým soudem ve Vyškově, do pozemkové knihy. Vedení jmenovaného národního podniku nemělo žádný logický důvod pochybovat o řádně nabytém vlastnickém právu státu ke spornému pozemku. Existoval zde tedy stav dobré víry vyplývající přinejmenším z platného potvrzení o přídělu. Dále namítá, že napadený rozsudek byl vydán v rozporu s § 135 odst. 2 OSŘ. Soudy ignorovaly skutečnost, že pouze žalovaná doložila řádný nabývací titul, kterým je právoplatné rozhodnutí o přídělu. Toto rozhodnutí měly soudy respektovat, neboť přídělové řízení proběhlo řádně a bylo ukončeno vkladem vlastnického práva pro československý stát do pozemkové knihy. Měla být tedy respektována presumpce správnosti přídělového řízení jako správního aktu. Namítá, že soudy neprovedly důkazní řízení ohledně vlastnictví sporného pozemku žalobci v nezbytném rozsahu, konkrétně originálním nabývacím titulem. Uvěřily tak subjektivním tvrzením žalobců stran nabytí vlastnického práva ke spornému pozemku a nezabývaly se hlavní příčinou duplicity vlastnictví. Duplicitní zápisy samy o sobě osvědčují toliko existenci zřejmých omylů a věcných nesprávností u sporných parcel v průběhu od roku 1955 v evidenčních záznamech a akumulovaných chyb z dřívější evidence v katastrálním operátu u Katastrálního úřadu ve V. V důsledku této duplicity byl chybně zahrnut do dědictví majetek – sporná parcela, když ta právní předchůdkyni žalobců již nepatřila. Žalobci nepředložili žádné původní originální nabývací listiny z přídělového a scelovacího řízení, ač se tohoto řízení dovolávali. Žalobci tedy neprokázali, že by vlastnictví předmětného pozemku vůbec kdy nabyli. Dalším pochybením odvolacího soudu je „nepřípustné vzetí instance“ žalované v průběhu odvolacího řízení, a to za situace, kdy odvolací soud rozhodoval meritorně o věci, resp. její části, vůbec poprvé, a tak odňal žalované možnost řádného opravného prostředku. V tomto řízení oproti řízení před soudem prvního stupně se totiž rozšířila skutková zjištění odvolacího soudu o nové skutečnosti, tvrzené a předložené žalovanou v odvolacím řízení v systému úplné apelace. Předmětem této části řízení totiž nebyly původní pozemkové půdní parcely, ale stavební a průmyslové plochy, vyjmuté ze zemědělského půdního fondu, které se staly součástí jednoho funkčního celku – továrny na výrobu nábytku. Na těchto pozemcích vybudovala žalovaná, resp. její právní předchůdce, rozsáhlé stavby a objekty, investovala značné prostředky na jejich zhodnocení a zvýšila jejich užitnou hodnotu. V této části skutkových zjištění odvolací soud rozhodoval poprvé. Tak způsobil nepřípustný stav, neboť měl rozhodnout kasačně. Odvolací soud místo aby zrušil prvostupňové rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně, sám opravil výrok soudu prvního stupně a ignoroval, že změna petitu žaloby je v rozporu s hmotněprávním zákonným předpisem. Pokud tedy žalobci žalovali o určení vlastnictví k zemědělskému lánu, pak odvolací soud rozhodoval o kvalitních stavebních pozemcích. Závěrečný návrh žalobců měl obsahovat nejen výrok o určení vlastnictví, ale především výrok na plnění. Protože petit takto nebyl doplněn, a to ani v odvolacím řízení, promítl toto odvolací soud chybně do svého výroku. Proto byl jeho rozsudek vydán v rozporu se zákonem, neboť žalobcům přisoudil víc, než jim přisoudit mohl, a to na úkor žalované. Odvolací soud nesprávně posoudil i duplicitní zápis o vlastnictví. Měl vyjít ze zjištění, že duplicitní vlastnictví je v soudní praxi časté právě z příčin vady rozhodnutí v dědickém řízení. Od roku 1951 do roku 1964 nebylo knihování listin povinné a neexistoval skutečný přehled o realizovaných převodech vlastnických práv k nemovitostem. Rovněž evidence u středisek Geodézie byla nedůsledná. V daném případě spočívá duplicita zápisu na omylu v dědickém řízení. Proto soud neměl vycházet z nepřesné evidence nemovitostí, ale z nabývacích listin. Odvolací soud nesprávně interpretoval tzv. zjednodušenou evidenci bývalého střediska Geodézie, když na příslušném listu vlastnictví byla sporná parcela č. 3028 tzv. „závorkovou parcelou“, která neměla žádnou oporu v zákoně a nebyla součástí evidence nemovitostí. Nesprávně posoudil i duplicitní zápis nemovitostí na „zvláštním listu“ vlastnictví č. 388, který katastrální úřad založil. Tento list nelze považovat za veřejnou listinu, duplicitní zápis je nelegální, neboť takový zápis zákon nezná. Navíc se do katastru nemovitostí nezapisují listiny, ale práva. Jestliže tedy odvolací soud přisoudil vlastnictví sporných nemovitostí do vlastnictví žalobců právě s poukazem na duplicitní list vlastnictví, pak postupoval nesprávně. Odvolací soud věc nesprávně posoudil jako ochranu

vlastnického práva podle § 126 občanského zákoníku (dále jen „ObčZ“). Žalobci ale nežalovali na ochranu tohoto práva, když šlo o existenci tzv. sporného vlastnického práva. Bylo-li ze žaloby zřejmé, že se žalobci domáhali ochrany vlastnického práva k nemovitostem a žalobní petit nebyl upraven v souladu s ustanovením o výkonu rozhodnutí, bylo povinností soudu žalobce o znění návrhu poučit – k tomu viz rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 2 Odon 1396/96. Odvolací soud vydal rozsudek s vadnou výrokovou znělkou, ale také pochybil v právním hodnocení věci, když ji posoudil jako ochranu vlastnického práva žalobců, a když navíc šlo o věc restituční. Žalovaná formulovala základní právní otázku pro přípustnost dovolání právě ve vztahu k restituci, a to odvolací soud nebral v úvahu. Rozhodující bylo, zda právní předchůdce žalované převzal sporné pozemky bez právního důvodu, nebo naopak. Tím se ale odvolací soud nezabýval. Žalobci měli uplatnit svůj nárok jako restituční, neboť z hlediska jeho naplnění v daném případě v důsledku správního aktu – rozhodnutí o přídělu vystaveného KNV v B. 28. 3. 1955, k přechodu majetku skutečně došlo. Žalovaná namítla promlčení resp. prekluzi uplatněného nároku žalobců. Ti nárok neuplatnili zákonným způsobem, v zákonné lhůtě a tak došlo k jeho zániku. Nepřichází proto v úvahu ani určovací žaloba neboť je nedůvodná z titulu prekludovaného práva. Žalobci opřeli svůj nárok o obecná ustanovení ObčZ, restituční nárok neuplatnili. Při tom soudy obou instancí byly vázány správním aktem přídělu majetku do vlastnictví právního předchůdce žalované a nemohly provést průlom přes zákonnou klauzuli § 135 odst. 2 OSŘ do této vázanosti. Právním titulem nabytí vlastnického práva právního předchůdce žalované ke sporným pozemkovým parcelám byl zákon – dekret prezidenta republiky č. 28/1945 Sb. Protože rozhodnutí KNV v B. o přídělu nemovitostí z 28. 3. 1955 je právně účinné a nebylo legálním postupem zrušeno, přešlo vlastnictví nemovitostí na československý stát dnem převzetí držby. Pro nabytí vlastnictví nebyla požadována intabulace, nicméně v daném případě byl proveden vklad do pozemkové knihy. Vadný je názor odvolacího soudu, že žalobci jsou vlastníky sporných parcel, odvolal-li se soud na starší nabývací titul žalobců, aniž by ho však specifikoval a aniž by jakýkoliv titul žalobci předložili. Vadné je rozhodnutí odvolacího soudu i proto, že nerozhodl o „opomenutých důkazech“ včetně důkazů, jimiž se nezabýval. Žalovaná namítá nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku odvolacího soudu a poukazuje na doplňky k odvolání ze 4. 10. 2001. V nich předložila odvolacímu soudu důkazní návrhy zásadního významu a ty odvolací soud ponechal stranou. Rozhodnutí odvolacího soudu odporuje zásadám uvedeným v příslušných ustanoveních Listiny základních práv a svobod a Ústavy, a je nikoliv jen nepřezkoumatelné, ale i protiústavní. Dovolatelka navrhuje, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu i rozsudek soudu prvního stupně a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalobci se k dovolání nevyjádřili.

Nejvyšší soud v řízení o dovolání postupoval podle procesních předpisů, platných k 31. 12. 2000 (část dvanáctá, hlava první, bod 17 zák. č. 30/2000 Sb., tedy podle OSŘ ve znění před novelou, provedenou tímto zákonem) a po zjištění, že dovolání je přípustné podle § 239 odst. 2 OSŘ, že jsou splněny i další náležitosti dovolání a podmínky dovolacího řízení (zejména § 240 odst. 1, § 241 odst. 1 OSŘ), napadené rozhodnutí přezkoumal a zjistil, že dovolání je důvodné.

Dovolatel považuje dovolání za přípustné podle § 238 odst. 1 písm. a) OSŘ; tak tomu však není, neboť podle obsahu jde o rozsudek potvrzující (viz R 52/1999 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Ani tvrzení, že řízení trpí vadou, uvedenou v § 237 odst. 1 písm. f) OSŘ nelze přisvědčit; dovolatel tyto vady ani nekonkretizuje a pokud v dovolání odkazuje na údajná procesní pochybení, mohlo by jít nanejvýš o tzv. jiné vady řízení, uvedené v § 241 odst. 3 písm. b) OSŘ, nikoliv o vady způsobující zmatečnost podle § 237 odst. 1 OSŘ. Dovolání je však přípustné podle § 239 odst. 2 OSŘ, podle kterého nevyhoví-li odvolací soud návrhu účastníka na vyslovení přípustnosti dovolání, který byl

učiněn nejpozději před vyhlášením potvrzujícího rozsudku nebo před vyhlášením (vydáním) usnesení, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé, je dovolání podané tímto účastníkem přípustné, jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam. Protože takto může být dovolání připuštěno jen pro řešení právních otázek, je dovolatel oprávněn napadnout rozhodnutí odvolacího soudu, proti němuž byla přípustnost dovolání založena výrokem odvolacího soudu, toliko z dovolacího důvodů uvedených v § 241 odst. 3 písm. b) a d) OSŘ; v dovolání proto nelze uplatnit tvrzení, že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování [§ 241 odst. 3 písm. c) OSŘ].

Za zásadní otázku, pro jejíž řešení je dovolání přípustné, považuje dovolací soud posouzení nabývání vlastnického práva k pozemkům ve scelovacím řízení, prováděném podle zákona č. 47/1948 Sb., o některých technicko-hospodářských úpravách pozemků („scelovací zákon“), a dále otázku, zda si osoba, která nabyla věc od státu v privatizaci, může započíst oprávněnou držbu svého předchůdce.

V dané věci dovolatel podal rozsáhlé dovolání, které má mimo jiné i racionální jádro. Opakuje postoj žalovaného zastávaný v průběhu nalézacího řízení. Jeho obrana spočívala v tvrzení, že žalobci vlastnické právo ke sporným pozemkům vůbec nenabyli, což dokládal tím, že nemohou doložit právní titul, na jehož základě by jejich právo vzniklo, a pokud by snad žalobci vlastnictví nabyli, zaniklo buď tak, že jej žalovaný vydržel, anebo tím, že sporné pozemky byly žalovanému přiděleny výměrem KNV z 28. 3. 1995.

Podle zjištění soudu prvního stupně a navazujícího právního názoru, s nimiž se ztotožnil i odvolací soud, nabyli žalobci vlastnictví k pozemkům na základě scelovacího řízení podle § 47 a násl. scelovacího zákona. Tento právní názor vychází ze skutkového zjištění, že závěrečné práce na scelovacím řízení byly ukončeny, jak vyplývá z potvrzení na grafickém plánu, 9. 5. 1951; k tomuto datu měli také žalobci nabýt ke sporným pozemkům vlastnictví. Na grafickém přídělovém plánu spolupracovala místní rolnická komise a Ministerstvo zemědělství provedlo kontrolu. Právní závěr, vyvozený na základě takto zjištěného skutkového stavu, je však nesprávný.

Scelovací zákon nestanoví výslovně okamžik, kdy mělo přejít vlastnické právo k pozemkům, poskytovaným jako náhrada za pozemky zahrnuté do scelovacího řízení. V odborné literatuře se uvádělo, že scelovací zákon „počítal s výměnou vlastnického práva výrokem scelovacích orgánů. Připustil však, aby účastníci převzali náhradní pozemky do zatímního užívání … Složité řízení předepsané zákonem pro schvalování scelovacího plánu včetně uveřejnění v Úředním listě nebylo dodržováno, a tak skončilo řízení vlastně odevzdáním náhradních pozemků do užívání. Svědčí o tom více méně oficiální publikovaný materiál“ (Fábry. V.: Zemědělsko-družstevní právo. Praha 1958, s. 156, viz též literaturu tam citovanou). Také Ústavní soud v nálezu ze dne 27. 5. 1998, sp. zn. Pl. ÚS 34/97 uvádí „Poslední právní předpis, který v předlistopadovém období upravoval postup při pozemkových úpravách na principu adekvátní náhrady za zásah do vlastnického práva k pozemku byl zákon č. 47/1948 Sb. (tento zákon přitom zachoval možnost dokončit již zahájená scelovací řízení podle dřívějších předpisů, jestliže již v těchto věcech bylo skončeno odhadní řízení). Adekvátní náhrada přitom spočívala v přidělení náhradního pozemku nebo v peněžitém plnění. Obecně při zahájení pozemkové úpravy došlo k omezení vlastnického práva všech účastníků úpravy k pozemkům do ní zahrnutých. Rozsah tohoto omezení se s dalším průběhem měnil. Významné omezení vlastnického práva účastníků pozemkové úpravy nastalo v okamžiku, kdy jim bylo zřízeno tzv. právo zatímního užívání náhradních pozemků k pozemkům jiných vlastníků (§ 60 cit. zákona), pokud jim nebyla vyplacena peněžitá náhrada. Od zřízení práva zatímního užívání nastal stav, kdy vlastnické

právo k pozemku podrobenému scelení již neumožňovalo užívat vlastněný pozemek, ani požívat jeho plody, ale bylo s ním spojeno právo užívat pozemek v zatímním užívání a požívat plody tohoto pozemku. Tedy, po odevzdání náhradního pozemku do zatímního užívání bylo vlastnické právo jednoho pozemku trvale spojeno s užívacím právem k pozemku zcela jinému. Přitom tento stav nebyl časově nijak omezen. Scelovací zákon však předpokládal, že jde o stav přechodný, který bude trvat pouze do doby, než bude scelovací řízení ukončeno i po formálně právní stránce a dojde ke směně vlastnických práv k pozemkům, při které se změní právo zatímního užívání na vlastnické právo při současném zániku vlastnického práva k původnímu pozemku, který byl vložen do scelovacího řízení. Scelování mělo být zakončeno závěrečným řízením, v němž měla být provedena, mimo jiné, změna, oprava a založení pozemkové knihy a pozemkového katastru, jako základních nástrojů tehdejší evidence nemovitostí. Zakončení scelovacího řízení mělo být oznámeno vyhláškou v Úředním listě II. Stát, který v době komunistického režimu nerespektoval ani zákony, jež sám přijal, postupem doby ztratil zájem na tom, aby byl dodržován postup stanovený právními předpisy a od oznamování ukončení řízení se upustilo ... Tento právní stav znamená, že vlastníkem pozemku, který byl podroben scelovacímu řízení, později přerušenému, je osoba, která pozemek do scelovacího řízení vložila, ev. její právní nástupce (nedošlo-li k zániku vlastnického práva jiným způsobem)“.

Scelovací řízení podle scelovacího zákona mělo řízení hlavní, předběžné a závěrečné; za dokončené scelovací řízení, které mělo za následek přechod vlastnického práva k pozemkům, je třeba považovat to řízení, u kterého proběhly všechny uvedené fáze, upravené v § 47 scelovacího zákona.

Skutečnost, že scelovací řízení podle scelovacího zákona nebyla v mnoha případech řádně ukončena ve smyslu uvedeném shora, vyvolala ve velkém rozsahu nejistotu ohledně vlastnických a jiných právních vztahů k pozemkům, zahrnutým do scelovacího řízení. Tato situace byla napravena zákonem č. 284/1991 Sb. o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech ve znění pozdějších předpisů. V tomto zákoně se stanoví, že předmětem pozemkových úprav v katastrálních územích s nedokončeným scelovacím řízením jsou všechny pozemky nacházející se v katastrálním území, ve kterém nebylo dokončeno scelovací řízení podle dříve platných zvláštních předpisů (dále jen "scelování"), bez ohledu na dosavadní způsob jejich využití a existující vlastnické a užívací vztahy k nim (§ 9b odst. 1). V katastrálním území, ve kterém nebylo dokončeno scelování a katastr nemovitostí vede vlastnictví k pozemkům v souladu s návrhem scelovacího plánu, platí, že vzniklo vlastnictví k pozemkům podle tohoto návrhu (§ 9b odst. 2). Zákon řeší též případy, ve kterých jsou po proběhlém scelovacím řízení zapsány v katastru nemovitostí různí vlastníci téže nemovitosti. Jsou-li v důsledku nedokončeného scelování u některých pozemků nebo jejich částí zapsány v katastru nemovitostí jako vlastníci dvě či více osob a nejde-li o spoluvlastnictví, potom
a) je vlastníkem takového pozemku ta osoba nebo její právní nástupce, která sama pozemek nepřetržitě užívá od doby jeho převzetí ve scelování, nebo
b) je vlastníkem takového pozemku ta osoba nebo její právní nástupce, které vlastnické právo k předmětným pozemkům náleželo před zahájením scelování (§ 9d odst. 1).

V dané věci sice soud prvního stupně obecně konstatoval, že v dané věci bylo scelovací řízení ukončeno, neuvedl však právní skutečnost, která měla za následek nabytí vlastnického práva právním předchůdcem žalobců, ani z odůvodnění jeho rozhodnutí nevyplývá, že by proběhly všechny shora uvedené fáze scelovacího řízení, bez kterých nemohlo být toto řízení ukončeno. Za této situace je jeho právní závěr o tom, že právní předchůdce žalobců nabyl vlastnické právo již na základě scelovacího řízení v roce 1951 předčasný; nelze tedy vyloučit, že scelovací řízení ukončeno nebylo a že na věc dopadá zákon č. 284/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Odvolací soud v této části jen odkázal na právní názor soudu prvního stupně. Proto rozhodnutí soudů obou stupňů v této části

spočívají na nesprávném právním hodnocení věci (§ 241 odst. 3 OSŘ).

Odvolací soud též dospěl k závěru, že žalovaný nemohl sporné pozemky vydržet, neboť vedení právního předchůdce žalobce, národního podniku, kterému byly výměrem KNV přikázány do vlastnictví, si muselo být vědomo toho, že národní podnik neměl pozemky ve vlastnictví, ale jen ve správě; to vylučovalo dobrou víru, potřebnou k vydržení. V rozsudku, publikovaném pod č. C 1475 Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, vydávaného nakladatelstvím C. H. Beck, svazek 21, Nejvyšší soud uvedl, že v případě, že státní podnik (dříve i národní podnik) vykonával právo hospodaření s majetkem státu (dříve právo hospodaření s národním majetkem) i vůči majetku, který nebyl ve vlastnictví státu, byl stát držitelem tohoto majetku; státní (národní) podnik byl jen jeho detentorem. Oprávněnou držbu státu si může započíst i jeho právní nástupce. Toto pravidlo se vztahuje na věci nabyté v procesu privatizace, tedy i na daný případ. Právním předchůdcem žalovaného v držbě vlastnického práva k pozemkům tedy byl stát, nikoliv národní podnik. Byla-li držba státu oprávněná, může si jeho nástupce tuto držbu započíst do běhu vydržecí doby. (Soud prvního stupně sice konstatoval, že držba právního předchůdce žalovaného nebyla oprávněná pro nedostatek dobré víry, nijak však tuto skutečnost nezdůvodnil, a proto k ní nelze přihlížet). I v této části spočívá rozhodnutí odvolacího soudu na nesprávném právním hodnocení věci.

Dovolání však nelze přisvědčit, pokud namítá, že žalobci i soud jsou vázáni výměrem KNV o přidělení pozemků do vlastnictví žalovanému. Dovolací soud již dříve vyslovil, že pokud jde o subjektivní meze správního rozhodnutí, uplatňuje se i ve správním řízení zásada, že rozhodnutí se nemůže dotknout práv někoho, kdo nebyl účastníkem řízení, ve kterém bylo vydáno. Rozhodnutí, na které dovolatel odkazuje, se týkala jiných případů a nejsou v této věci použitelná.

Také další četné námitky dovolatele, poukazující na tvrzená procesní pochybení, jsou neopodstatněné alespoň potud, že nepoukazují na závady, které by mohly vést ke zrušení rozsudku, a proto se jimi dovolací soud z důvodu procesní ekonomie v odůvodnění rozhodnutí nezabývá. Pokud dovolání vytýká jiná údajná porušení hmotněprávních předpisů, i v této části dovolací soud považuje dovolání za nedůvodné a těmito námitkami se nebyl povinen zabývat již proto, že otázky jimi vytčené nepovažuje za zásadní ve smyslu § 239 odst. 2 OSŘ a pro jejich řešení dovolání nepřipustil.

Z uvedeného je zřejmé, že dovolání je opodstatněné. Proto nezbylo, než rozhodnutí odvolacího soudu zrušit (§ 243b odst. 1 OSŘ věta za středníkem); vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. (243b odst. 2 OSŘ).

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Katastr nemovitostí
- Insolvence a SJM
- Vedlejší účastník

- Plat
- Podnájem bytu (exkluzivně pro předplatitele)
- Pojištění (exkluzivně pro předplatitele)
- Předkupní právo (exkluzivně pro předplatitele)
- Restituce (exkluzivně pro předplatitele)
- Spotřebitel (exkluzivně pro předplatitele)
- Odporová žaloba
- Autonomie vůle (exkluzivně pro předplatitele)